

**DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT**

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 OSLO

2007/01972 - 132	
Modat:	2. FEB 2008 MP/SDD
Skrevet:	RPE Ark: 751
Opp:	Avskr:

Deres ref
200701972

Vår ref
200706005-/JDA-1

Dato
27.02.2008

Høring - Utkast til ny lov om dyrevelferd

Vi viser til brev fra Landbruks- og matdepartementet av 16. november 2007.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet har samordningsansvaret for statlig politikk overfor de nasjonale minoritetene i Norge. Det innebærer at departementet har ansvar for å se til at politikken på ulike områder bygger på prinsippene om likeverd og ikke-diskriminering, og at tiltak er i tråd med internasjonale forpliktelser som gjelder nasjonale minoriteter.

Jødene er anerkjent som nasjonal minoritet i Norge, i henhold til *Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter*. Art. 15 slår fast at "*Partene skal skape de forutsetninger som er nødvendige for at personer som tilhører nasjonale minoriteter, sikres effektiv deltakelse i det kulturelle, sosiale og økonomiske liv og i offentlige anliggender, særlig de som berører dem.*" Vi vil derfor tilrå at representanter for den jødiske minoritet trekkes aktivt inn i den delen av lovarbeidet som berører spørsmål knyttet til kosher slaktning, utover å være ordinær høringsinstans.

Vårt utgangspunkt er at norsk lovverk ikke må være til hinder for at Norge skal kunne oppfylle forpliktelsene i forhold til retten til religionsutøvelse, slik denne retten er formulert i FN-konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) og Den Europeiske Menneskerettskonvensjon (EMK).

Arbeids- og inkluderingsdepartementet vil for ordens skyld understreke at det er *tilgang* til koshermat som er relevant ut fra et religiøst perspektiv og ut fra nevnte

menneskerettighetsinstrumenter. Selve slaktingen er ikke å anse som utøvelse av religion. Så lenge jøder i Norge har tilgang på kosher slaktet kjøtt gjennom import, vil en lovbestemmelse som gjør kosher slakting ulovlig i Norge med ganske stor sikkerhet ikke medføre brudd med Norges forpliktelser knyttet til retten til religionsutøvelse.

Kommentarer til selve lovutkastet

Arbeids- og inkluderingsdepartementet viser til kap. 1.3.1. Der heter det at:

Norsk dyrevelferdslov må bygge på holdninger, tradisjoner, verdier og normer blant landets innbyggere, samtidig som den skal legge avgjørende vekt på gjeldende faglig kunnskap. Religion, tradisjon og kultur kan dermed ikke alene være avgjørende for å tillate handlinger som faglig fremstår som dyrevernmessig uforsvarlige. Handlinger som regnes som uforsvarlige kan ikke praktiseres i Norge med henvisning til kulturer, religioner eller tradisjoner der dyr behandles eller omgås på en måte som anses dyrevelferdmessig uforsvarlig ut fra dokumentert fagkunnskap. Det er for eksempel etter gjeldende dyrevernslov ikke lov til å avlive dyr ved avblødning uten at de er bedøvd, selv om dette er viktig innen enkelte religioner.

Vi slutter oss til at religion, tradisjoner og kultur ikke på generelt grunnlag kan sees på som en holdbar begrunnelse for å opprettholde en praksis som er dyrevelferdmessig uforsvarlig. Vi vil imidlertid tilrå at det i tilknytning til dette avsnittet gjøres noe bredere rede for de avveininger som må finne sted mellom dyrevernmessige vurderinger og det menneskerettslige vernet av retten til religionsutøvelse.

Vi viser videre til kap. 1.4.2 hvor det heter at *Vitenskapskomiteen for mattrygghet er bedt om å foreta en risikovurdering av de dyrevelferdmessige aspekter ved avliving uten bedøving*. Vi ser positivt på at vitenskapskomiteen har fått et slikt oppdrag. Vi vil peke på at det i en slik utredning bør skilles klart mellom slakt uten bedøvelse generelt og på kosher slakting utført på forskriftsmessig måte av kvalifisert personell. Sammenligningsgrunnlaget i en slik utredning vil måtte være avlivningsmetoder som er tillatte, og det bør differensieres mellom de mest aktuelle husdyrartene. For aktuelle arter bør utredningen også omfatte såkalt "post-stunning".

Det er viktig at en slik utredning gjennomføres på en måte som gir utredningen bred legitimitet, også hos de norske jøder som er berørt. Vi vil derfor tilrå at opplegget for utredningen utvikles i samråd med representanter for jødene i Norge.

Med hilsen

Tone Westlie (e.f.)
avdelingsdirektør

Jasna Dautovic
førstekonsulent